

Magnetogram ni avtoriziran!

MAGNETOGRAM

Govor predsednika Vlade RS Janeza Janše o predlogu proračunov za leti 2013 – 2014

Spoštovani gospod predsednik, spoštovane poslanke in poslanci!

Sprejetje proračunov, proračunskega memoranduma in spremljajočih dokumentov za naslednji dve leti je eden od petih strateških korakov, ki jih mora Slovenija narediti za izhod iz krize. Verjetno nisem edini, ki bi si želel, da bi današnja predstavitev proračunskega memoranduma in predloga proračunov za prihodnji dve leti pričeli drugače, da bi lahko rekli, da je finančna in gospodarska kriza tako pri nas kot v širšem okolju za nami, da vsi kazalci razvoja obetavno kažejo, da so vzpenjajoči in tako dalje. Žal, te predstavitve na ta način ne moremo začeti, takšne slike ni ne pri nas ne v Evropi ne širše v razvitem svetu. In Vlada Republike Slovenije je proračuna za prihodnji dve leti s spremljajočimi dokumenti sprejemala v okoliščinah, ki so bile izjemno zahtevne, bolj kot kadarkoli po osamosvojitvi. Slovenija je namreč iz stabilne in rastoče države v zadnjih kriznih letih postala država z najvišjim trendom naraščanja javnega dolga v Evropi, zato so tudi dosežki fiskalne ekspanzije v obdobju 2009-2011 predvsem odraz visoke cene zamujenih priložnosti.

Realni obseg bruto domačega proizvoda v državi je danes pod ravno izpred petih let. Po bruto domačem proizvodu na prebivalca, izraženem v kupni moči, smo izgubili že skoraj celo desetletje, danes smo na ravni leta 2003. Realni obseg investicij je padel celo na raven izpred trinajstih let, na leto 1999. Zaposlenost v državi je na ravni leta 2005, se pravi, smo tam, kot smo bili pred sedmimi leti. Po drugi strani pa je zaposlenost v javnem sektorju s 160 tisoč zaposlenimi daleč največja v naši zgodovini. Primanjkljaj sektorja države se je po silnem vzponu oziroma po močnem povečanju v prvem kriznem letu 2009, pa tudi v naslednjih dveh letih, 2010 in 2011, ohranil na visoki ravni in je lansko leto dosegel najvišjo raven po letu 1995. Vse naštetost in še mnogo drugega je povzročilo močan pritisk na naš javnofinančni položaj, da je zaporeden več kot 6% proračunski primanjkljaj v letih 2009, 2010 in 2011 je povečal obseg javnega dolga v zneskih 21,9% BDP ob koncu leta 2008. Čez mejo 50% in v treh letih smo naš javni dolg več kot podvojili. Več kot 8 milijard zadolžitev iz obdobja, več kot 8 milijard evrov zadolžitev iz obdobja 2009-2011 se je na koncu namesto v večji gospodarski rasti, investicijah in razvoju odrazilo z eno milijardo nižjem bruto domačem proizvodu in v 48 tisoč dodatnih brezposelnih, tako da je na tem mestu, čeprav to ni glavna tema te razprave, tudi vprašanje, kam je šel ves ta denar.

Slovenija od decembra leta 2009 mehanizmu presežnega primanjkljaja Evropske unije in soočeni smo z dejstvom, da moramo danes bistveno manj narediti, bistveno več in to v bistveno krajšem času. Še nekaj let nazaj temu ni bilo tako. Slovenija je krizo dočakala z nekaterimi strukturnimi problemi o katerih bom govoril kasneje, pa tudi z najvišjo ravno gospodarske razvitosti v svoji zgodovini in kot druga najmanj zadolžena članica evro območja. Bruto domači proizvod na prebivalca izraženi kupni moči, je leta 2008 dosegel 91% povprečja Evropske

unije. To je bilo za 4% točke več kot leta 2004 in kar je še bolj pomembno, to je bilo za 7% točk več kot lansko leto. Z izjemo Luksemburga, smo bili edina članica Evropske monetarne unije z obsegom javnega dolga pod 22% BDP. Imeli smo tudi najnižje število brezposelnih v naši zgodovini, imeli smo praktično uravnotežen proračun.

Vendar pa je Slovenija gospodarsko krizo dočakala tudi s številnimi strukturnimi slabostmi. Te so bile predvsem posledica preveč tako imenovanega gradualističnega oziroma postopnega pristopa k uvajanju nujnih sprememb v ekonomiji in enakega pristopa na sploh k prilagajanju, tok trg dela, visoka obdavčitev dela, nizek pritok neposrednih tujih investicij, nizko učinkovitost terciarnega izobraževanja in naložb v aplikativne raziskave in razvoj, neučinkovito upravljanje z državnim premoženjem in še nekatere druge težave, ki izvirajo iz časov pred krizo, so botrovale prepočasnemu izboljševanju tehnološke zahtevnosti našega gospodarstva. Zato je bila konkurenčna pripravljenost gospodarstva za soočanje z močnim padcem tujega povpraševanja in domače uporabe šibka, zadolženost podjetij pa je bila na začetku krize previsoka. Seveda smo z vsem naštetimi soočeni tudi ob pripravi, smo bili soočeni z vsem tem tudi ob pripravi proračunov za prihodnji dve leti. Če ste si ogledali predloge dokumentov, potem lahko vidite, da si je Vlada RS skozi te dokumente prizadevala nadoknaditi tisto, od česar smo se v zadnjih treh letih kljub sicer drugačnemu besednjaku pospešeno oddeljevali ter ponovno vzpostaviti zaupanje domačih in tujih partnerjev v spodobnost Slovenije, da samo obvladuje javnofinančno porabo, in da sedaj nam to, kljub temu, da smo to obljubili prvič leta 2009 pa potem 2010 pa 2011, še vedno ni uspelo. Tudi tokrat seveda ta cilj ni enostaven, ta naloga ni lahka, tudi zato, ker so bile jesenske napovedi za evro območje za celotno Evropsko unijo pa tudi za celotno svetovno ekonomijo slabše od spomladanskih in napovedi so se poslabšale tudi za Slovenijo. To seveda predstavlja dodatne težave, ne samo pri pripravi proračunov za prihodnost, ampak tudi pri realizaciji proračuna za letošnje leto.

Za letos je tako predviden 2% upad bruto domačega proizvoda, kar je za dobro odstotno točko večji padec od predvidevanj spomladi. Poleg opaznega umirjanja rasti izvoza se krči tudi domača potrošnja. Vse manj ugodne so tudi širše mednarodne okoliščine, predvsem tiste, ki se napovedujejo za naslednje leto. Gospodarske razmere, kot rečeno, so negotove. Okrevanje v evrskem območju je kljub sprejetim ukrepom še vedno izpostavljeno številnim tveganjem. V najboljšem primeru bodo po letošnji recesiji dosežene skromne stopnje gospodarske rasti, tako v evro območju kot celotni Evropski uniji. Vse to bo vplivalo na naše izvoznike in na vsa podjetja, ki so bodisi neposredno bodisi posredno vključena v mednarodni ekonomski prostor, to pa so skoraj vsa.

Zdaj, v takšnih razmerah in ob omejeni dostopnosti do virov financiranja tudi v prihodnjem letu še ne moremo realno pričakovati nekega hitrega gospodarskega okrevanja. Bilo bi nerealno, če bi tako, kot v prejšnjih letih to načrtovali in sejali iluzije. Še vedno zaustavljamo padec, ob tem obstaja tudi precejšnja verjetnost, da se bodo morala vsa svetovna gospodarstva, zaradi pričakovanja zaostrovanja političnih razmer na bližnjem vzhodu ponovno soočiti tudi z dvigom rasti cen energentov, kar bo seveda negativno vplivalo na življenjske stroške in še dodatno poslabševalo gospodarske napovedati. Naša odgovornost je, da smo na ta scenarij pripravljeni. Ob tem je treba dodati, da je v zadnjem letu Evropska unija sprejela številne ukrepe, ki delujejo v drugo smer, ki so, če že ne zaustavili pa omejili razvoj krize, da bo to imelo pozitivne posledice in da je zaradi tega zunanje okolje, ki vpliva na nas, okolje, ki deluje v obeh smereh. Nekateri vplivi so negativni, drugi so pozitivni.

V predlog proračunov za leti 2013 in 2014 smo tako vključili nujne kratkoročne prilagoditve, ki bodo Sloveniji omogočile izpolnjevanje zavez v okviru postopka presežnega primanjkljaja. Po štirih letih imajo tisti, ki nadzorujejo ta ukrep in ta popravni izpit dovolj obljub, ni več manevrskega prostora. Te stvari je enostavno treba narediti, ker to kar mi počnemo in naša nestabilnost ogroža tudi druge, ne samo nas. Naš cilj je seveda tudi povrnitev zaupanja vlagateljev na mednarodnih finančnih trgih in sprejetje takšnih makroekonomskih in drugih

strukturnih ukrepov, ki bodo slovenskemu gospodarstvu zagotovili tudi dolgoročni potencial za rast. Na prvem mestu pa mora, kot že rečeno, Slovenija nadaljevati s konsolidacijo javnih financ in dolgoročno zavezati javnofinančni primanjkljaj pod mejo 3% in se tudi potem v naslednjih letih približati našim zavezam iz ratificiranega fiskalnega kompakta, kar seveda pomeni uravnotežen proračun. To seveda pomeni, da bomo prisiljeni zmanjševati primanjkljaj tudi pod 3%, ker za razliko od tega kar se v zadnjih tednih in mesecih v Sloveniji velikokrat sliši. Novo evropsko pravilo ni 3%, ampak je 0% presežnega primanjkljaja z minimalno toleranco.

Ob teh ukrepih, ki so predlagani je nekaj bolečih. Vlada se tako zaveda, da je prilagajanje mase plač v javnem sektorju meja možnega in vzdržnega skrajno nepopularen ukrep. Vemo, da smo se temu oziroma da se je Slovenija ali pa prejšnja vlada temu v zadnjih letih zaradi tega izogibala, vendar je nujen. Javni sektor doslej, roko na srce, vsi kazalci tako kažejo in vsi vemo, da je tako, krize ni občutil tako drastično kot gospodarstvo. Obseg zaposlenosti se je v zasebnem sektorju moral prilagoditi krizi.

V gospodarstvu se je število zaposlenih znižalo drastično. Število stečajev se je vsako leto krize pravzaprav glede na prejšnje leto podvojilo. Nasprotno je število zaposlenih v javnem sektorju raslo in se je v času od nastopa krize povečalo za 8.000. Torej, je potrebno v prihodnjih dveh letih z restriktivno politiko zaposlovanja zmanjšati maso plač, javni sektor pa racionalizirati na ekonomično in racionalno raven. Povedano drugače, ne glede na to kaj si želimo, kaj mislimo, da bi bilo dobro, javni sektor je lahko velik toliko kot si ga lahko država privoščiti. V zadnjih letih temu ni bilo tako, zato smo se drastično zadolževali, sedaj pa tudi te možnosti praktično ni več. Kot posledica krize in seveda pristopa k reševanju krize so se v zadnjih letih zmanjševale investicije oziroma sredstva zanje. Vsi vemo, da so investicije nujne za gospodarsko okrevanje in zaradi tega v proračunih za prihodnji dve leti bistveno povečujemo indeks investicij v odnosu do plač in materialnih stroškov. V času, ko bi te investicije nujno potrebovali je Slovenija tudi slabo investirala razpoložljiva evropska sredstva v obstoječi finančni perspektivi. Veliko teh sredstev je še na voljo in to je glavni vir teh investicij.

Če pogledamo nekaj primerjav, mislim, da jih imate tudi na ekranu, javnofinančna politika v mandatu 2004-2008 je temeljila na relativno višji rasti investicij in materialnih stroškov, na zniževanju transferov in na relativno zmernem povečevanju mase plač. V zadnjih treh letih pa je bil trend obrnjen. Se pravi, imeli smo relativno višjo rast sredstev za plače. Povečevali so se tudi transferji, delno kot odgovor na zaostrene gospodarske razmere oziroma naraščajočo brezposelnost, vendar pa je ta izhajala izključno iz gospodarstva. Samo gospodarstvo je izgubljalo delovna mesta. Relativno močnejše je bilo zniževanje investicij in materialne porabe. Torej, tistega dela proračuna, ki je fleksibilen, kjer je pač najlažje zarezati brez tega, da se takoj pozna, brez tega da se sprejema boleče zakone in prilagoditve. Cena za takšno ravnanje seveda pride šele čez nekaj let. In tista leta so sedaj. Z zmanjšanjem državnih investicij je seveda prišlo tudi do izrinjanja proračunskih izdatkov s pomembno razvojno vlogo. Ta primerjava proračunskih politik na teh treh ključnih postavkah stroški plač, materialni stroški, investicije govori sama zase. Druge rešitve oziroma druge usmeritve kot obratne od te, ki nas je pripeljala v to krizo oziroma na rob prepada pravzaprav zaradi napačnega reagiranja na krizo enostavno ni. Če si začel in hočeš spet najti pravo pot moraš verjetno nekaj časa hoditi nazaj. Vsa naša prizadevanja bomo zato v tem proračunskem obdobju usmerili v to, da bomo to relativno zniževanje mase plač nadomestili z rastjo sredstev namenjenih investicijam. Ob tem pa je treba povedati, spoštovani kolegice in kolegi, da proračunska politika ne more biti izoliran ukrep, kot tak ne deluje. Ta, ki jo mi predlagamo je načrtovana ob upoštevanju nujnih dodatnih ukrepov. Je ena od petih strateških korakov. Ostali ukrepi so sanacija bančnega sistema, stabilnost pokojninske blagajne, varna prožnost na trgu dela ter učinkovito in transparentno upravljanje z državnim premoženjem. Našteto je temelj za stabilnost domačega ekonomskega sistema pa tudi za ponovno rast, zato je vlada sprejela in obravnavo ter sprejem Državnemu zboru, v preteklem mesecu poslala več zakonskih predlogov, vse to z namenom, da zagotovimo dolgoročno stabilnost javnih financ in ustvarjanje pogojev za gospodarski razvoj.

Bančni sektor se sooča s problemom kapitalske neustreznosti in šibkim kreditnim potencialom, pretežni del gospodarstva, ki se je krizi sicer prilagajal in ima v osnovi dobre temelje, se sooča s prezadolženostjo in posledično s kreditno nesposobnostjo. Kapitalske naložbe države so razpršene med različne upravljavce, upravljanje pa je neučinkovito in drago.

Pokojninska blagajna je permanentno strukturno neuravnotežena. To je tudi posledica njene obremenjenosti s transfernimi izplačili, ki niso povezani s pokojninami, niti nimajo materialne osnove v preteklih plačilih v pokojninsko blagajno. Vsi izpostavljeni problemi so vzajemno povezani in so pogojeni, saj učinkovito upravljanje s kapitalskimi naložbami ni mogoče brez saniranega bančnega sektorja.

Tudi sanacija bančnega sistema ne prinaša bistvene dodane vrednosti brez hkratne sanacije ostalega gospodarstva oziroma brez spremembe okolja, ki omogoča ponovno rast gospodarstva. Sanacija gospodarstva ima omejen učinek, če se gospodarstvo sooča s togim trgom dela, prav tako pa je tudi zaupanje potrošnikov nizko in sprejemljivo, če trg dela ne zagotavlja tudi ustrezne varnosti zaposlitve.

Vse skupaj na koncu povečuje primanjkljaj na strani javnih financ, ki je še dodatno okrepljen z dolgoročno nestabilnostjo pokojninske blagajne. Prav zaradi te vzajemnosti in sopogojenosti, ni nobena skrivnost, se je vlada odločila za celovit splet ukrepov ekonomske politike, ki se navezujejo na izpostavljen žarišča ohromljene stabilnosti domačega ekonomskega sistema. Povsem na kratko nekaj besed o vsaki izmed njih.

Ti ukrepi poleg proračunov še ostali štirje so strateški odgovori na okoliščine v katerih se nahajamo. Brez sanacije slovenskega bančnega sistema ni možno računati na pozitivno gospodarsko rast tudi če naredimo vse ostalo, niti ni mogoče predvideti kaj bo s podjetji, ki so danes v težavah zaradi kreditov, ki jih ne morejo pravočasno odplačevati, sicer pa imajo zdrave temelje. Dosedanji model povpraševanja krize v bančnem sektorju se je izkazal kot neučinkovit. Gre za model dokapitalizacije. V zadnjih treh letih so slovenski davkoplačevalci preko odločitev vlade in Državnega zbora v državne banke usmerjali nove in nove stotine milijonov evrov. Banke še vedno proizvajajo zgubo, hkrati pa imamo v Sloveniji banke, ki niso v državni lasti, ki so delovale v enakih okoliščinah, zaostrenih gospodarskih razmer in ki ustvarjajo dobiček, pa jih ni nihče dokapitaliziral, davkoplačevalci niso nobenih milijonov vlagali vanje. Tudi njihove matere, če gre za tuje banke, ki so v drugih državah, praviloma niso bile deležne te pomoči, ker so reagirale na krizo in niso čakale na državno pomoč, ki so jo bile sicer deležne državne banke. Torej, model dokapitalizacije bank se je izkazal kot neučinkovit in drag za slovenske davkoplačevalce, vlada je zato sprejela Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank. Zakon temelji na izločanju slabih bančnih naložb in njihovem prenosu na neodvisno institucijo, zagovorniki internega izločanja slabih terjatev in zagovorniki nadaljnje dokapitalizacije državnih bank do danes niso odgovorili na preprosto vprašanje kako lahko nekdo, ki je s podeljevanjem nezavarovanih in slabih kreditov banke spravil v sedanjo situacijo. Danes garant njihovega uspešnega reševanja, če opustimo vse druge razloge. V vladi smo tudi zato prepričani, da je neodvisno upravljanje nujen pogoj učinkovitega upravljanja slabih terjatev. Tisti, ki so za slabo terjatev odgovorni lahko z njo upravljajo kvečjemu tako, da učinkovito zakrijejo sledi lastne osebne odgovornosti, kar bi bil ključen motiv.

Sanacija bančnega sistema sama po sebi seveda sama po sebi ne zagotovi popuščanja kreditnega krča. Mnoga slovenska podjetja so prezadolžena in brez ustreznega deleža lastniškega premoženja, ki bi omogočalo dodatno kreditiranje razvoja. Sanacija bančnega sistema je torej nujen ni pa zadostni pogoj. Odločati se bo moralo tudi kapitalsko ustreznost podjetij, nujne so nove naložbe, nujne so tuje investicije. Ko govorimo o kapitalskih naložbah države najprej vidimo, da se te razpršene med upravljanje petih različnih institucij. To upravljanje je neučinkovito drago in nepregledno. Dogaja se, da različni upravljavci iste državne naložbe odločajo na skupščinah povsem nasprotno, celo konfliktno in neracionalno. Tudi v teh

časih se izplačujejo nagrade, podpisujejo se dolgoročne pogodbe, dejansko se ogrožajo delovna mesta pa za to nihče ne odgovarja. Veliko težav predstavlja tudi prepletenost zasebnih interesov med člani uprave in nadzornih svetov, ki predstavljajo odmik od dobrih praks na področju korporativnega upravljanja. Vsemu temu se izogibamo z rešitvami, ki smo jih zapisali v Zakonu o slovenskem državnem holdingu, saj tako stanje sistemsko znižuje vrednost državnega premoženja in odvrta interes tujega kapitala po investiranju v slovenska podjetja.

Tako gospodarstvo kot delno tudi bančni sektor se danes soočata z omejitvami na trgu dela, ki izvirajo iz problema dualnosti, katerega neposredne žrtve so predvsem mladi zaposleni za določen čas. Predlog Zakona o delovnih razmerjih in Predlog Zakona o urejanju trga dela, zato zagotavljata varno prožnost z ustrežnejšim zagotavljanjem varstvo pravic delavcev predvsem pa znižujeta administrativne in stroškovne obremenitve podjetij in uvajata učinkovitejši nadzor nad kršitvami. Nove rešitve bodo v okviru celovite reforme trga dela prispevale k višjemu deležu zaposlenih za nedoločen čas se pravi v stabilnih oblikah zaposlitve, kar je ključni cilj ne samo posameznika, ampak tudi države. Slovenija danes še vedno na vseh mednarodnih primerjavah na vrhu po togosti na trgu dela, kljub temu, da imamo na drugi strani, ko gre za zaposlitve predvsem mladih za določen čas velikansko prožnost, divjo prožnost brez vsakih pravic, ampak teh mednarodnih primerjavah se to seveda ne vidi niti to nikomur doma ne koristi. Smo na vrhu po togosti na trgu dela. Na te mednarodne primerjave se lahko vsak posameznik požižga, vendar so ravno te primerjave eden ključnih dejavnikov pri odločanju, ali jih bo kdo od zunaj v Sloveniji investiral ali ne. Te naključnih dejavnikov v tem trenutku, ki odvrta tuje investitorje, da bi vlagali, da bi več vlagali ali da bi sploh vlagali v slovenska podjetja.

V povezavi s trgom dela se seveda soočamo z vprašanjem prehod od aktivnega k neaktivnemu prebivalstvu in vprašanje stabilnosti pokojninske blagajne, dolgoročne stabilnosti. Naša pokojninska blagajna je ujeta v škarje med obdobjem plačevanja v blagajno pred upokojitvijo in prežetostjo pokojninske blagajne z izplačili, ki niso pokojnine in nimajo ustrezne materialne podlage v preteklih plačilih. V naši pokojninski blagajni je kar 48 takih kategorij. Zagotoviti moramo torej sistem, ki ne bo samo stabilen, ampak tudi pravičen. Sistem, ki bo tudi v prihodnjih letih omogočal upokojujencem prejemanjem pokojnin, ki bo ustavil trende v zadnjem času, ko se pokojnine znižujejo in da bodo tudi tisti, ki se bodo upokojevali v prihodnjih letih lahko upravičeno računali na stabilno pokojnino. Predlagani zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je korak v tej smeri.

Takojšnje sprejetje oziroma sprejetje vseh teh petih strateških ukrepov do konca tega leta je v temu trenutku za Slovenijo ključnega pomena. To ni samo stališče Vlade, to ni samo nekaj kar se pravzaprav tudi brez kakšnega širšega ekonomskega znanja vidi na daleč, to je tudi uradno stališče evropske komisije, evropske centralne banke in mednarodnega denarnega sklada. Teh institucij, ki niso tuje so tudi naše, ker je Slovenija del vsake od teh je pa njihovo mnenje zelo pomembno in med drugim vpliva tudi na bonitetne ocene države in na to koliko je vredno naše državno premoženje oziroma naša srebrnina.

Zdaj, sprejetje in uveljavitev teh ukrepov do konca leta pomeni tudi možnost samostojnega normalnega vračanja naših, sicer visokih dolgov in normalnega funkcioniranja javnih financ. Sprejem pomeni tudi dvig gospodarskega in poslovnega optimizma, ki je po teh letih krize načeti in vsi ti ukrepi bodo, ne samo posredno ampak tudi neposredno, še posebej proračuna za prihodnjih dve leti omogočili rast investicij in s tem tudi povezana nova delovna mesta oziroma ustvarjanje novih delovnih mest.

Mi vsa ta leta krize ponavljamo, da je najboljša socialna politika za Slovenijo ne povečevanje socialnih transferov ampak odpiranje novih delovnih mest in končno je potrebno narediti korak v tej smeri. Republika Slovenija se je prejšnji teden dobro predstavila investitorjem v Združenih državah in v Londonu. Rezultat te predstavitve je uspešna izdaja globalne dolarske obveznice. Zanimanje investitorjev je bilo visoko, tudi najuglednejših in prav zaradi tega smo se uspeli zadolžiti ceneje kot bi se v temu trenutku zadolžili na evrskem trgu. Kljub temu pa bi bila cena

zadolžitve lahko še bistveno nižja, če bi Slovenija pravočasno vpisala fiskalno pravilo v Ustavo. Ob tem je potrebno povedati tudi to, da je delegacija ministra za finance investitorjem, ki so se udeležili sestankov in tistim, ki so to spremljali preko spleta predstavila ukrepe, ki jih Slovenija v temu trenutku še sprejema za izhod iz krize, ki so zajeti tudi v predlogu proračunskih dokumentov za prihodnji dve leti in, ki niso še uveljavljeni. Mi smo ob tej operaciji svojo kredibilnost ponovno vendar tokrat zadnjič postavili na tehtnico. Tisti, ki smo jim te ukrepe predstavili so verjeli, da bodo uveljavljeni ampak, kot že rečeno, zadnjič vnaprej. Za naslednjič bodo dejansko morali biti uveljavljeni in seveda tudi bodo, tako ali drugače, ker sicer se Slovenija ne bo mogla normalno prebijati skozi to razburkano morje krize in bo izgubila del svoje suverenosti.

Dovolite mi, da ob koncu potegnem črto pod nekaterimi predstavljenimi argumenti. Najprej je potrebno povedati, da je sprejem predlaganih proračunov prilagoditev javnofinančne porabe v smeri ciljev katerim se je Slovenija formalno zavezala že leta 2010. Potrebno je poudariti, da predlagana proračunska politika ne pomeni razgradnje socialne države in ukinjanje javnega sektorja, ampak so to ukrepi, ki ohranjajo tako eno kot drugo, tudi dolgoročno, tako da se seveda približam ekonomskim možnostim, da uskladimo oboje in naredimo nekaj, ne samo v korist tej, ampak tudi prihodnjih generacij, tistih, ki bodo morali odplačevati večino od teh milijard, za katere smo se zadolžili v zadnjih letih.

Predlagani ukrepi v bistvu še vedno ne predstavljajo nekega varčevanja v tem smislu, da bi mi dajali nekaj na stran za prihodnost. Slovenija se bo morala tudi v naslednjih dveh letih še vedno zadolžiti za milijardo evrov na leto, ker bomo še vedno imeli proračunski primanjkljaj, tudi, če bo ta pod tremi odstotki, to je še vedno milijarda. Sprejetje predloženih proračunov za prihodnji dve leti.

Prvič, predstavlja jasen signal domačim in tujim gospodarski partnerjem, da se je Slovenija ukrepov lotila resno in preudarno in drugič predstavlja tudi signal, da smo se sami sposobni reševati iz te krizne situacije in da smo tudi sami sposobni po zaustavitvi padca generirati nov razvoj. Proračunski dokumenti, ki so pred vami neposredno s številkami dokazujejo tudi to, da je prilagoditve, ki so pač nujne, zaradi manjših prilivov in zaradi manjše možnosti zadolževanja, ker smo dosegli limite, da so te prilagoditve kljub temu, še vedno socialno vzdržne, da ni nobene nevarnosti, da bi kakšen družbeni podsistem zaradi tega razpadel. In treba se je zavedati, če želimo ohraniti suverenost, moramo obvladovati zadolženost. Tisti, ki je visoko zadolžen in ki tega dolga ne more vračati v rokih, v tranšah, v skladu s pogodbo, ki jo je podpisal ali obvezo, ki jo je sprejel, pač ni več suveren. Upnik odloča o marsičem, kar mora ta, ki je dolžan narediti zato, da o enkrat vendarle ta denar vrnil. Slovenija je tukaj na robu, na skrajni točki.

Če naredimo še en korak, naše zadolženosti ne bomo več obvladovali. In tega ne bomo sposobni, če bomo ohranjali prepričanje, da je treba to krizo še naprej zgolj prezimiti, da bo minila sama od sebe, da ni treba nič žrtvovati, ta metoda se pač ne bo več obnesla, to je metoda, ki nas je pripeljala na rob prepada in na to točko, ko ni možno delati več korakov v isti smeri. In ne nazadnje, nenavadno je, da kljub dejstvu, da se je celotna Evropa in velik del razvitega sveta sploh soočal s finančno in gospodarsko krizo, v zadnjih treh letih, to v Sloveniji ostalo nekako neopaženo. Pri nas smo zelo malo razpravljali o tem, kakšne ukrepe so morali v tem času sprejemati drugi. Pravzaprav praktično ni bilo vesti o tem, kako so morale nekatere države v tem času za 30 % znižati plače v javnem sektorju, pa tudi javni sektor ponekod za 30 %, pri nas se ni poročalo o tem, kako so šle številne države v smer, ko danes enostavno nimajo več na desetine institucij, ki so še obstajale pred tremi ali štirimi leti, ni se poročalo o tem, kako so države, ki so to naredile v prvem letu krize, danes iz nje in kako se normalno razvijajo, kako spet povečuje tudi zaposlenost v javnem sektorju, kako plače tam rastejo in tako dalje.

Mi smo živeli v nekem zaprtem prostoru, balonu, kjer se o teh stvareh pravzaprav ni govorilo, videli smo samo slike protestov, če je kakšna Vlada predlagala kakšne varčevalne ukrepe ali pa restriktivne ukrepe, kakšen je bil pa rezultat tega in izhod, o tem se pa ni poročalo in nobeden

od teh protestov ni ustvaril nobenega denarja, povsod so te ukrepe več ali manj sprejeli, tako ali drugače in samo tiste države, ki so čakale predolgo, so šle tudi čez rob. Nam to ni treba. Imeli smo dovolj velike rezerve, da tudi v tej situaciji ne bi smeli biti. Smo pač in bila bi še dodatna neumnost, če bi dejansko kljub vsem opozorilom, kljub vsem tem tujim izkušnjam naredili še en korak preveč čez ta rob prepada. Torej, če želimo ohraniti suverenost, moramo obvladovati našo zadolženost. Imamo polno dobrih primerov ali pa primerov dobrih praks, kjer se jim je izšlo, pa so bili tudi v težjem položaju kot smo mi in predlagam, da gledamo tja.

Tukaj gre za našo prihodnost. Ta je danes še vedno odvisna od nas, samo od nas, od naših odločitev in po dobrih 20. letih imamo ponovno priložnost potrditi svojo odločenost, da še vedno stopamo po poti suverenih odločitev. Tako kot pred dvajsetimi leti gre tudi tokrat za suverenost naše države in naše skupnosti. Ukrep, ki je pred vami, proračun za prihodnji dve leti, vodi stran od krize, vodi na pot ponovne rasti, zato Vlada predlaga, da proračun, spremljajoče dokumente podprete. Hvala lepa.